

Weöres Sándor és a zalai postatisztviselő

1. Weöres Sándort hetvenötödik születésnapja alkalmából Kis történetek egy nagyon nagy költőről című írásával köszöntötte annak idején Csorba Győző. Az egyik történet arról szólt, hogy egy Zala megyei fiatal postatisztviselő, aki Pécssett a Tanárképző Főiskolán volt hallgató, többször fölkereste verseivel Csorba Győzöt. „Valamikor 1950 körül egyre többet faggatott, mondjam meg Weöres Sándor címét” – írja, amit nem kevés szabódás után meg is tett, arra kérve a fiatalembert, hogy legfeljebb levélben jelentkezék a költőnél. Néhány hét múlva azonban Weöres ezt írta Csorbának: „Köszönöm, hogy elküldted hozzám X. Y. fiatal költőt”, aki ezek szerint mégis fölkereste Budapesten a költőt. Csorba Győző az esetet azért mondja el, hogy bizonyítsa, Weöres „milyen jóindulattal kezelte a fiatal, kezdő költőket” (Magyar Nemzet 1988. június 22.).

2. A Csorba által tapintatosan meg nem nevezett kezdő költő Takács László (1935. IX. 12. – 1990. IV. 5.), aki Kiskomáromban született, és aki apja mellett szabóinaskodott, mert egy ideig nem vették föl a nagykanizsai gimnáziumba, amelyben végül mégis érettségizett. Itt mint diákot Hules Béla és Alaksza Ambrus tanár urak és költők – mindkettőjükéről ír az ÚMIRL.² – figyelme kísérte. Később behívták katonai szolgálatra, amelyet lerövidítendő bányásznak jelentkezett Putnokra. A fizikai munkától nem idegenkedett, volt segédmunkás is, sportolt is, a kanizsai Bányás Sportkör igazolt és jó eredményeket elérő futója volt. Takács László 1957. május 10-től 1960. augusztus 31-ig Bázakerettyén postai alkalmazott, letette a középfokú postaforgalmi vizsgát. 1957-ben ismerte meg Placskó Aranka özvegyasszonyt, későbbi feleségét, aki állandó postai helyettesítő volt, két évig Lentiben laktak, amint erről és más életrajzi adatokról lánya tájékoztattott (Takács Éva 1996).

Takács Hules Bélától hallott először Csorba Győzőről, amint – Csorbától különbözve – mondja: „Csorba Győző lelkesen fogadott, előzőleg ismerte már egy-két versemet, de néhány levelet is váltottunk. Megadta Weöres Sándor címét, és biztatott, hogy keressem föl. 1958 nyarán találkoztam először Weöres Sándorral” (Takács 1983: 411). Csorba Győzőt megcsalhatta emlékezete, amikor az 1950 körüli éveket említi, ugyanis Takács postai dolgozóként még nem járt a főiskola levelező tagozatára. Weöres Sándor mindenestre Albert Zsuzsa figyelmébe ajánlotta, aki a Kossuth Rádió Fiala költők félórása című műsorában szerepeltette is, a szerkesztő Csoóri Sándor volt. A műsor Takács emlékezete szerint talán 1959-ben hangzott el, ő maga nem is hallotta.

Takács László 1961 őszétől volt levelező hallgatója Pécssett a főiskolának, így gyakrabban megfordult ott, akkor már egy éve Szepetneken tanított képesítés nélküli nevelőként. Ekkoriban ismerkedett meg Lovász Pállal, levelezésükről l. Szirtes 2008: 220, 265–6. Lovász Pál akkoriban lektorként működött a Jelenkornál, amelyben néhány Takács-vers meg is jelent azokban az években. Egy alkalommal közösen kerestük föl pécsi lakásán Lovászt.

Takácsnak a Weöres Sándorral való kapcsolata később sem szakadt meg. 1968 májusának végén Weöres és Károlyi Amy író–olvasó találkozóra jött Nagykanizsára. A városi TIT szervezet és a művelődési ház egy furgont adott, amely elment a költőkért Budapestre. A kocsik rakterében két oldalon fapadok voltak, ezeken Weöres és felesége az egyik oldalon, Takács László és e sorok írója a másikon kísérelt megülni, az akkori hetes számú országút okozta döccenők ellenére... A nagy zaj és léghuzat lévén beszélgetni nem lehetett ugyan, ám épségben, de elcsigázva értünk Kanizsára. (Vissza Weöresék inkább vonattal utaztak.) Az írói est szervezése során Weöres azt kérte, hogy a versműsor előtt Takács László mondjon bevezetőt, így is történt a Sugár úti zeneiskola nagytermében megtartott esten. Azt est utáni közös vacsoránál a különböző

városi nobilitások is részt vettek. Weöres – néhány pohár borocska után – a város kulturális élete egyik vezetőjének, bizonyos Tivadarnak, akinek része volt meghívásában, azt fejtegette, hogy disznóra hasonlít, ami szinte természetes dolog, hiszen a disznó közel áll az emberhez, nem véletlen, hogy Kírké is disznóvá változtatta Odüsszeusz társait Aiaie szigetén... Takács Lászlónak pedig Weöres azt a tanácsot adta, hogy hagyja itt családját s a várost, mert némi vagabundus élet jót tenne neki és lírájának; Arankának, Takács feleségének javasolta is, hogy zavarja el néhány évre a háztól...

Weöres Sándor és Károlyi Amy néhány napot töltöttek Nagykanizsán. Az egyik nap délutánján Takács László lakásán (az akkori Arany János u. 2. alatt) jöttünk össze, a másikon nálam (a Sugár út 24.-ben). Ekkor, 1968. június 2-án Weöres és Károlyi Amy néhány verset mondtak magnetofonomra, Weöres a versek között elvászto jelként a poharakat csengette össze (kecskeméti barackpálinka volt bennük, amint a felvételen említve is van); Takács László mikrofonpróbaként számol a hangfelvétel elején. Ugyancsak e napokon Weöres rajzos és tükörírásos dedikációkkal kedveskedett, az enyémeiből kettőt közöltem egy tanulmányomban (Büky 2007–2008: 43), a Takácsnak írottak esetleg Pécsen élő angoltanár lányánál le lehetők föl, aki szeretettel őrzi édesapja emlékét (Takács Éva 1998). Takács László tudomásom szerint később is meglátogatta Weörest, 1971. január 30-án biztosan, amit az Egybegyűjtött írások I–II. kötetének az a dedikációja tanúsít, amelyet nekem hozott a költőtől.

Évek múltán Takács László a szegedi egyetemen szerzett magyar szakos oklevelet, majd 1978-ban a pesti egyetemen bölcsészdoktorrá avatták. Szepetnekről 1963-ban Zalaszentbalázs általános iskolájában került, majd 1975-től a nagykanizsai Zsigmondy Vilmos Kőolajbányászati és Mélyfúróipari Szakközépiskola tanára volt.

Takács költeményeiből a Jelenkor, a Somogy, illetőleg két zalai antológia közölte (Pete 1983: 149–60; Varga 1990: 279–4), ezekben arcképe is látható. Halála után kéziratok Pék Pálhoz kerültek, akinek hagyatékában maradt meg mintegy kéttucatnyi kötet, amelyek gépirásos, szerkesztett versanyagot tartalmaznak. Tudomásom szerint ezek most a Halis István Városi Könyvtár őrzésében vannak. A versekből postumus először egy füzetnyi jelent meg (Takács 1995) abban a kiadványsorozatban, amelyet Hules Béla hozott létre és tartott életben az ún. szocializmus bukása után a nyaranta Vadamosra hitt barátai segítségével. A vadamosi napokról Csontos János (2002) tájékoztatta a közvéleményt. Terjedelmesebb versanyag később jelent meg (Takács 1996), a kiadás Pék Pál érdeme volt, a kötet ismertetését l. Büky 1996. Írt még röviden a könyvről Csontos János (1997: 46), ő egyebek közt megállapítja: „Van a könyvnek egy remekműgyanus ciklusa (furcsa, évődő szonettek)...”

Egyébként Takács Lászlóval hosszabb előkészület és levélváltás után 1968-ban meglátogattuk Illyés Gyulát Tihanyban, ő 1967 februárjában járt Kozmutza Flórával Kanizsán, a részleteket l. Büky 2002. Takácsnak az Illyésre és részben másokra vonatkozó visszaemlékezéseiben (a már idéztem helyen: Takács 1983) van némi idillikus vonás, aminek oka, hogy magnetofonra mondott önvallomását a szerkesztő később valamelyest átírta, a kérdéseivel utólag tűzdelte meg é. í. t. Ezt Takács maga mesélte nekem a Visszhang című kötet megjelenése kapcsán, innen eredhet a főntebb említett különbség a Csorba Győző visszaemlékezéssel.

Takács kapcsolatban volt Marsall Lászlóval is, annak idején tőle is hozott nekem dedikált verseskönyvet (Vízjelek, 1970. június 19.), továbbá Csoóri Sándorral, róla írta főiskolai szakdolgozatát.

3. Visszatérve Weöres Sándorhoz: a Csorba Győző emlegette weöres-i jóindulatra a kanizsai látogatással kapcsolatban más példát is példát mondhatni. Az említett teherkocsis utazás után a Weöres házaspár a Centrál szállodában pihent a még aznap esti program előtt. Hazaérkezésem után nem sokkal „kecskés Nándor” csengetett a Sugár úti házukba, és érdeklődött, hol szállt meg a költő, mert szeretné fölkeresni mondván, hogy ő a Weöres-művekben leírt világ hollétét meg tudja mutatni a költőnek, nevezetesen a Mahruh veszése című hosszúéneket említette, amelynek apokaliptikus mítosza az irodalomtörténelemek számára is problematikus (Kenyeres 1963: 133). A „kecskés”-nek nevezett úr többnyire a szentgyörgyvári

hegyen élt főként kecsketartásból, s valamelyest gazdálkodott a Potyli patak táján. Nevét nem is tudva – kegyeletből most sem említem – hívták „kecskés”-nek őt, N. K. Nándort, aki valahai tanulmányait abbahagyni kényszerült, de érdeklődése megmaradt sok minden iránt (meteorológia, csillagászat, biológia, zene, irodalom), Magyar utcai (jó szerrel üres) lakásában időnként zongorázott, állítólag Beethoven kézírata is volt, rendszeresen járt a városi könyvtárba. Az Antikrisztus eljövételéről és a sárga veszedelemről tartott hosszas fejtegetéseket, ha meghallgatóra talált. Minderről részben akkor is hallottam, részben 2010 szeptemberében tájékoztatott Kellár János (Szentendre), akinek édesapjához N. K. el-eljárt a kiskanizsai meteorológia állomásra, és aki le is festette őt egyik kecskéjével. Nos: magam is a Csorba-féle megoldást választottam, mondván, hogy most a hosszú úton megfáradt költőházaspárt nem volna szerencsés zavarnia, s hogy az irodalmi esten lesz módja Weörest látni, hallani, esetleg kérdéseket intézni hozzá. Minthogy azonban akkortájt Nagykanizsán a Centrálon kívül csupán a Pannonia szálloda volt még, N. K. Nándor könnyen megtalálta a költőt, akinek hosszan elő is adta nézeteit és érveit, amelyek szerint a Potyli melletti területek bizonyonnyal Mahruh veszésének színterei, amit például a Potyli patak vizének mikroszkopikus (!) vizsgálata is igazol. Weöres minderről a vacsoránál számolt be, megjegyezvén, hogy kedves, finom, művelt ember kereste föl, ám kár, hogy kissé zavaros a feje, igaz – tette hozzá – ezzel nincs egyedül...

Irodalom

- Büky László 1996: Takács László költészete, *Somogy* XXIV, 580.
- Büky László 2002: Az irodalom hajszálgökeireiből, *Tiszatáj* LVI, 11. sz., 81–8.
- Büky László 2007–2008: Szerkezetrend költői szövegművekben, *Nyelvtudomány* III–IV, 27–48.
- Csontos János 1997: Örök fény a labirintusban, *Polisz* XXVII, 46–7. (1997. április.)
- Csontos János 2002: Vadamos a világ, *Magyar Nemzet* 2002. március 9.
- Kenyeres Zoltán 1963: *Tündérsíp*, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest.
- Pete György szerk. 1983: *Visszhang – Zalai írók költők antológiája*. Zalaegerszeg, Zala Megyei Levéltár.
- Szirtes Gábor 2008: *Két szólamban – Lovász Pál pályaképe*. H. n., é. n. [Pécs, 2008.] Pannónia Könyvek.
- Takács Éva 1996: *Magánlevél Büky Lászlónak*, Pécs, 1996. január 25.
- Takács Éva 1998: <http://www.kanizsaujsag.hu/index.php?m=2008&ckid=1616> (Utolsó olvasás: 2008. IX. 19.)
- Takács László 1983: Én egykönyves embernek képzelem magamat. In: Pete György 1983.
- Takács László 1995: *Szalmaláng*, Zalaegerszeg, Vadamosi füzetek.
- Takács László 1996: *még élsz fényeskedsz* [Sic!] – *válogatott versek*, h. n., Pannon Tükör Könyvek.
- ÚMIRL.² = Péter László szerk.: *Új magyar irodalmi lexikon*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2000.
- Varga Zoltán szerk. 1990: *Lüktetés – Szépirodalmi antológia*, Zalaegerszeg, József Attila Városi Könyvtár.